

Sammenstilling og vurdering av høringsuttalelser til endring av mal for restriksjonssoneforskrift for infeksiøs lakseanemi (ILA)

Mattilsynet har mottatt 8 høringsuttalelser hvorav to ikke hadde merknader til høringen. Sammenstilling av sentrale kommentarer fra innspillene blir gjengitt under etterfulgt av Mattilsynets vurderinger.

Følgende høringsinstanser har uttalt seg:

Saksnr.:	2024/329009		
	Høringsinstans	Merknad	Ingen merknad
1	Justis- og beredskapsdepartementet		X
2	Sjømatbedriftene		X
3	Den norske veterinærforening (DNV)	X	
4	Havforskningsinstituttet	X	
5	Norges Rederiforbund	X	
6	Salmon Group AS	X	
7	Sjømat Norge	X	
8	Veterinærinstituttet	X	

Kortfattet omtale av høringsinnspillene

Høringsinstansene er gjennomgående positive til de foreslåtte endringene i forskriftsmalen for restriksjonssoner ved utbrudd av ILA, og flere støtter at endringene bidrar til tydeligere og mer ensartet regelverk. Justis- og beredskapsdepartementet, Sjømatbedriftene og Havforskningsinstituttet har ingen eller få merknader utover at de er positive til endringsforslagene.

Flere aktører i havbruksnæringen, særlig Sjømat Norge, Salmon Group og Norges Rederiforbund, understreker samtidig behovet for at regelverket fortsatt er risikobasert, forholdsmessig og praktisk gjennomførbart. De vektlegger fleksibilitet knyttet til flytting av laksefisk innenfor vernesoner fra andre anlegg / produksjonsenheter enn åpne merder i sjø

(semilukkede produksjonsenheter).

Når det gjelder transport av levende fisk, støtter næringen krav om lukket transport, men flere peker på utfordringer ved lange transportavstander og foreslår at Mattilsynet basert på smitterisiko kan åpne for vannutskifting. Norges Rederiforbund etterspør også tydeligere krav til behandling av transportvann og hvor utslipp kan skje.

Flere høringsinstanser støtter krav om rengjøring, desinfeksjon og melding til Mattilsynet. Det advares likevel mot at krav til attestasjon av dyrehelsepersonell kan skape kapasitetsutfordringer for fiskehelsepersonell. Salmon Group og Rederiforbundet fremhever behovet for å unngå flaskehals i sykdomshåndteringen.

1. Generelle kommentarer fra høringsinstansene

Den norske veterinærforening støtter i hovedsak endringene og fremhever at tydeligere regler om flytting, transport og desinfeksjon vil styrke biosikkerheten og bidra til mer enhetlig praktisering av regelverket. Samtidig understrekes behovet for at kravene er praktisk gjennomførbare i felt. Samlet sett er hovedbudskapet støtte til tydeligere regler, kombinert med ønsker om presiseringer, risikobaserte vurderinger og hensyn til praktiske konsekvenser for næringen.

Sjømat Norge mener at vedlegg 1 til beredskapsplanen for ILA ikke beskriver kriteriene for videre produksjon tydelig nok.

Videre etterlyser Sjømat Norge en diskusjon om bruk av fiskehelsepersonell for attestering av vask og en faglig diskusjon om ILA-virusets reelle smitterisiko fra utstyr. Selv når risikoen for spredning av ILA åpenbart er liten eller fraværende, så lempes det likevel ikke på kravet om bruk av veterinærattest. Når også renhold og desinfeksjon av ensilasjebåter må attesteres, kan det øke den totale ressursbruken.

Rederiforbundet skriver i sitt innspill at det er særlig viktig å sikre at kravene er utformet slik at de lar seg etterleve i praksis, at de gir reell risikoreduksjon og samlet sett gir effektiv bekjempelse av ILAV. De understreker behovet for at regelverket utformes på en slik måte at kravene er tydelige, forholdsmessige, risikobaserte og at de ulike delene av ILA-håndteringen sees i sammenheng slik at formålet om økt biosikkerhet ivaretas på best mulig måte.

Mattilsynets vurdering av de generelle kommentarene

Forskriftsmalen er dynamisk og utvikles/endres etter behov. Vi setter pris på dialog med næringen om praktiske utfordringer ved de ulike tiltakene og kravene i forskriftsmalen. Oppdateringen som nå har vært på høring, viser nettopp at vi foreslår endringer der vi ser at det er behov for tydeliggjøring. Basert på signal fra næringen oppklarer vi det som er uklart i bestemmelsene i forskriftsmalen fra juli 2025. Vi opplever at næringen ønsker et regelverk som samlet sett gir effektiv bekjempelse av ILAV.

Mattilsynet kommer til å tydeliggjøre innholdet i vedlegg 1 i beredskapsplanen. Vedlegg 1 gjelder kriteriene for mer merdvis tømning av anlegg, krav til overvåking og kriteriene for avbrudd av produksjonen.

Videre har vi vektlagt å tilpasse krav om veterinærattest til smitterisiko. Av den grunn differensierer vi mellom tilfeller der smitterisikoen tilsier krav til attestasjon av rengjøring og desinfeksjon og tilfeller der smitterisikoen tilsier at slik attestasjon ikke er nødvendig.

Salmon Group hevder at de foreslåtte endringene innebærer tydeligere restriksjoner og nye krav til dokumentasjon, transport og operasjonell gjennomføring ved sykdomsutbrudd. Mattilsynet mener at det er formålet med forskriften som er styrende for kravene vi nå har justert. Det som har vært avgjørende for endringene vi har foreslått, er å klargjøre enkelte bestemmelser, for å oppnå bedre bekjempelse (unngå smittespredning) og for å sikre likebehandling av aktiviteter med lik smitterisiko.

Når det gjelder forutsetningene for å opprette restriksjonssone for ILA, viser vi til dyrehelseovervåkningsforskriften § 3, jf. forordning (EU) 2020/689 art. 58 og at det først skal opprettes en restriksjonssone når et tilfelle av ILAV HPRdel bekreftes.

2. Innspill til de ulike bestemmelsene

Innspill til § 4:

Sjømat Norge mener at bestemmelsen om flytting av laksefisk innenfor vernesonen ikke bør begrenses til semilukkede produksjonsheter. Det vises til at det skjer en betydelig utvikling i produksjonsstrategier i havbruksnæringen, og at også andre anleggstyper kan ha behov for flytting av fisk i løpet av produksjonssyklusen. Det foreslås derfor enten å fjerne presiseringen om semilukkede anlegg eller å innføre en egen bestemmelse som åpner for flytting fra andre typer laksefiskanlegg.

Salmon Group har forståelse for behovet for å begrense flytting av fisk i vernesoner, men mener samtidig at det er viktig at regelverket fortsatt gir rom for faglige og risikobaserte vurderinger i situasjoner der flytting kan gjennomføres uten å øke smitterisikoen.

Veterinærinstituttet opplyser om at det ikke kan utelukkes at 'ikke-mottakelige arter' likevel kan være mottakelige for ILA-virus. De mener at det bør være en restriktiv holdning til utsett og flytting av all fisk i restriksjonssonene.

Mattilsynets vurdering av innspill til § 4:

Unntaket for flytting av laksefisk fra semilukkede produksjonsheter i sjø er begrunnet i særlige forhold ved denne produksjonsformen og er ikke ment som en generell åpning for flytting av fisk innenfor vernesonen.

I forskriftsmalen er «lukkede produksjonsheter i sjø» definert i § 3 som: «Produksjonsheter med lukket konstruksjon som er skjermet fra omkringliggende vannmasser, som behandler inntaksvannet og avløpsvannet». Videre følger det av definisjonen at «Slike produksjonsheter vil som hovedregel ikke inkluderes i restriksjonssonen».

Siden lukkede produksjonsenheter i sjø som hovedregel ikke inngår i restriksjonssonen, ser vi ikke behov for å utvide bestemmelsen til å omfatte flere anleggstyper. Bestemmelsen åpner for at Mattilsynet unntaksvis kan tillate flytting av laksefisk fra andre anlegg/produksjonsenheter enn åpne merder i sjø uten mistanke om eller påvist ILA. Utformingen av § 4 skal være dekkende for det som kan være aktuelt av flytting fra nyere former for anlegg/produksjonsenheter som kan sidestilles med semilukkede anlegg.

Smittet fisk utgjør den viktigste kilden til spredning av ILA, det gjelder både levende og død fisk. For å sikre en mest mulig effektiv bekjempelse av sykdommen er det nødvendig å opprettholde størst mulig grad av driftsmessig «frys» på anleggene innenfor vernesonen. Både utsett og flytting av fisk til eller fra anlegg i vernesonen bør derfor begrenses mest mulig.

Mattilsynet foretar en konkret vurdering av smitterisikoen i de tilfellene regelverket åpner for å gi tillatelse til flytting. Dette tilsier imidlertid ikke at det bør innføres en generell hjemmel for flytting fra andre typer anlegg enn åpne merder i sjø innenfor vernesonen.

Innspill til § 5:

Sjømat Norge støtter presiseringen om at Mattilsynet skal varsles når rengjøring og desinfeksjon er gjennomført. Organisasjonen mener imidlertid at kravet ikke bør knyttes til en bestemt funksjon eller person, som «driftsansvarlig på det enkelte anlegget».

Ansvarsfordelingen bør i stedet reguleres gjennom virksomhetenes egne beredskapsrutiner. Det foreslås derfor en mer generell formulering: «Når rengjøring og desinfeksjon er gjennomført, sendes snarest mulig melding om dette til Mattilsynet.»

Videre etterlyser Sjømat Norge en presisering av bestemmelsen om at anlegg og utstyr ikke kan flyttes ut av vernesonen uten skriftlig tillatelse fra Mattilsynet. Etter deres erfaring kan det være uklart når det kreves en særskilt søknad og individuell tillatelse, og når føringer i Mattilsynets faglige beredskapsplan kan anses som tilstrekkelig skriftlig tillatelse. De mener derfor at regelverket bør tydeliggjøre dette for å sikre en mer forutsigbar og enhetlig praktisering.

Salmon Group viser til at forslaget kan bidra til bedre koordinering av brakkleggingsprosessen, samtidig som de påpeker at virksomhetene bør ha forutsigbarhet knyttet til når brakkleggingsperioden faktisk starter. De ber Mattilsynet vurdere hvordan eventuelle forsinkelser i mottak, registrering eller behandling av meldinger skal håndteres, slik at oppdrettere ikke risikerer unødige forsinkelser som følge av forhold utenfor egen kontroll.

Mattilsynets vurdering av innspill til § 5:

Bruk av begrepet «driftsansvarlig» er begrunnet i ansvars plasseringen etter dyrehelsereguleringen. «Driftsansvarlig» er definert i forordning (EU) 2016/429 artikkel 4 nr. 24, som «enhver fysisk eller juridisk person som har ansvar for dyr eller produkter, herunder for et begrenset tidsrom, med unntak av kjæledyrholdere og veterinærer». Krav som retter seg mot driftsansvarlig er derfor ikke knyttet til en bestemt navngitt person, men til den virksomheten

eller aktøren som etter regelverket er ansvarlig for dyreholdet. Hvordan virksomheten internt fordeler oppgaven med å sende melding til Mattilsynet, er opp til virksomheten selv.

I de tilfellene der vi i forskriften skriver at Mattilsynet kan gi tillatelse, mener vi at slik tillatelse skal baseres på søknad fra virksomheten som ønsker å enten sette ut fisk, flytte fisk, flytte anlegg eller utstyr. Søknader vil Mattilsynet besvare skriftlig. Siden vi ikke har nevnt skriftlighet i § 4, velger vi å ta bort «skriftlig» i § 5 sjette ledd.

Med formål om en mer effektiv bekjempelse av ILA legges det opp til at virksomhetene har et større ansvar for håndteringen av ILA-smittet fisk. Praksisen det siste året har vært at virksomhetene selv har ansvar for å snarest mulig slakte ut / destruere smittet fisk i anlegg med ILA-diagnose og at det skjer på en smittesikker måte. Allerede fra juli 2025 ble det slutt på at Mattilsynet skal gi tillatelse til tømning av anlegg med sykdomsutbrudd.

Når det gjelder meldingen om gjennomført rengjøring og desinfeksjon, har vi til nå ikke eksempel på at forsinkelser har oppstått som følge av registrering eller behandling av meldinger hos Mattilsynet. Vi anser derfor praksisen med melding til Mattilsynet som et velfungerende system.

Innspill til § 6:

Norges Rederiforbund støtter prinsippet om risikobasert tredjepartsverifisering av rengjøring og desinfeksjon som ett av flere tiltak for å redusere smitterisiko ved håndtering av ILA. De peker samtidig på at fiskehelsepersonell utgjør en viktig, men kanskje begrenset ressurs i havbruksnæringen. Selv om tredjepartsverifisering kan styrke tilliten til gjennomførte tiltak, er det viktig å være oppmerksom på at dokumentasjon av faktisk desinfeksjonseffekt har sine begrensninger. Dersom kravet medfører kapasitetsutfordringer, kan dette skape flaskehals i logistikk- og beredskapskjeden i berørte områder. Rederiforbundet mener derfor at Mattilsynet løpende bør vurdere hvordan tilgjengelige fagressurser best kan benyttes for å oppnå størst mulig smittereduserende effekt, og ved behov vurdere alternative løsninger som ivaretar formålet med regelverket.

Mattilsynets vurdering av innspill til § 6:

Mattilsynet har tilpasset kravet om attestasjon til smitterisiko. Vi har begrenset dette kravet til brønnbåter og mobile slakterier som skal ut av vernesonen og mobile slakterier som har slaktet fisk fra anlegg med ILA-diagnose eller mistanke om ILA. Det kreves altså ikke attestasjon mellom ulike slakteoppdrag innenfor vernesonen med mindre det mobile slakteriet har slaktet fisk med ILA-diagnose eller mistanke om ILA.

Når det gjelder innspillet om kapasitetsutfordringer knyttet til attestasjon, må næringsaktørene sikre at de har dyrehelsepersonell tilgjengelig for attestasjonsoppdrag som kreves i forskriften.

Innspill til § 8:

Norges Rederiforbund støtter kravet om lukket transport av levende fisk fra vernesoner og behandling av transportvann som viktige tiltak for å redusere risikoen for smittespredning ved

ILA. Samtidig påpeker rederiforbundet at behandling av transportvann er et faglig komplekst område, og at regelverket må være tilstrekkelig kunnskapsbasert og tydelig for å sikre at tiltakene oppnår ønsket biosikkerhetseffekt.

Rederiforbundet mener at forslaget er uklart når det gjelder hvilke krav som stilles til selve behandlingen av transportvannet. Forbundet ber derfor Mattilsynet om å tydeliggjøre innholdet i kravet til behandling av utslippsvann, herunder hvilke effektkrav som gjelder. Videre mener de at det også bør presiseres hvor behandlet transportvann kan slippes ut, slik at aktørene får større forutsigbarhet og bestemmelsen praktiseres likt på tvers av saker og regioner.

Sjømat Norge støtter kravene om lukket brønn og bruk av mest mulig smittesikker transportrute ved transport av levende laksefisk innenfor vernesonen og til slakteri. Samtidig mener organisasjonen at regelverket bør åpne for at Mattilsynet, etter en konkret risikovurdering, kan gi tillatelse til utskifting av vann. Forslaget begrunnes med at lange transportavstander, eksempelvis fra Øst-Finnmark, kan gjøre lukket transport over flere døgn operasjonelt utfordrende og begrense hvor mye fisk som kan transporteres om gangen.

Videre foreslår Sjømat Norge en omformulering av kravet om rengjøring og desinfeksjon av brønnbåter etter transport fra vernesonen. Hensikten er å tydeliggjøre at rengjøring og desinfeksjon skal være gjennomført før fartøyet ankommer et nytt anlegg, og ikke bare før et nytt transportoppdrag starter. De foreslår derfor formuleringen: «Brønnbåter som har transportert levende fisk fra anlegg i vernesonen, skal rengjøres og desinfiseres før ankomst til nytt anlegg.»

Salmon Group mener forslaget om krav til lukket brønn og behandling av transportvann gjennom hele transportforløpet representerer en tydeliggjøring og delvis innstramming av dagens praksis. De ser behov for å følge opp hvordan kravene fungerer i praksis, herunder hvilke konsekvenser de får for logistikk, transportkapasitet og gjennomføring av slakting i områder med lange transportavstander. De oppfordrer Mattilsynet til å evaluere erfaringene med bestemmelsene etter hvert som de tas i bruk, for å sikre at tiltakene gir ønsket smitteforebyggende effekt og samtidig er praktisk gjennomførbare.

Mattilsynets vurdering av innspill til § 8:

Når det gjelder behandling av transportvann i § 8 tredje ledd, viser vi til § 22 i, transportforskriften. Bakgrunnen for at vi har sett behovet for å ta inn dette kravet i forskriftsmalen anser vi tilstrekkelig begrunnet i høringsbrevet. Noen nærmere utredning av hvordan behandlingen av vannet skal skje, utover kravene i [Forskrift om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet - Lovdata](#) kan vi ikke gi. Mattilsynet jobber med å revidere desinfeksjonsforskriften for å tydeliggjøre kravene.

Når det gjelder droppunkt for transportvann, vurderte vi innspill knyttet til dette i forbindelse med høring av endret forskriftsmal i 2025. Vi tok da inn en setning i § 12 tredje ledd (nå flyttet til § 12 første ledd andre setning) om at brønnbåt kan skifte ut behandlet vann innenfor overvåkingssonen ved transport av laksefisk til slakteri som kun går gjennom overvåkingssonen. Dette reduserer behovet for droppunkt av vann i overvåkingssonen. For

transport av laksefisk fra vernesonen har vi ikke tilsvarende bestemmelse, da det er krav om lukket transport hele veien til slakteriet. Det er behov at brønnbåtene ikke transporterer mer fisk pr. last enn det den har kapasitet til, slik at den kan gå lukket over den nødvendige avstanden. Kravet til lukket transport hele veien til slakteriet er en presisering av allerede etablert praksis. Mattilsynet mener at det er økt risiko for smittespredning om praksisen endres og det åpnes for vannutskifting ved transport av fisk fra anlegg i vernesonen.

Som ledd i å sikre god beredskap og biosikker drift i situasjoner med bekjempelse av sykdom, er det næringsaktørene sitt ansvar å sørge for tilstrekkelig transport- og slakterikapasitet.

Vi støtter ellers Sjømat Norge sitt innspill om å tydeliggjøre at kravet til rengjøring og desinfeksjon skal være gjennomført før brønnbåten ankommer andre anlegg og justerer derfor § 8 fjerde ledd første setning i samsvar med deres innspill. Vi endrer § 6 fjerde ledd, § 9 femte ledd og § 9 sjette ledd tilsvarende for mobile slakterier, drifts-, dykker-, servicebåter, båter/lektere brukt til avlusing, avlusingsutstyr og ensilasjebåter for å tydeliggjøre at rengjøring og desinfeksjon må være gjennomført før ankomst på andre anlegg.

Innspill til § 9:

Salmon Group mener forslagene knyttet til servicefartøy og ensilasjebåter fremstår som logiske ut fra et biosikkerhetsperspektiv, men mener samtidig at det er viktig at krav til attestasjon og dokumentasjon kan gjennomføres uten å skape flaskehals i sykdomshåndteringen. Dette gjelder særlig i områder hvor tilgangen på dyrehelsepersonell er begrenset, eller hvor flere aktører samtidig er berørt av restriksjoner. De anbefaler at Mattilsynet følger utviklingen på området og vurderer behovet for praktiske løsninger dersom det oppstår kapasitetsutfordringer.

Mattilsynets vurdering av innspill til § 9:

Mattilsynet har tilpasset kravet om attestasjon til smitterisiko. Vi har begrenset dette kravet til ensilasjebåter som skal ut av vernesonen etter å ha hentet, kvernet og ensilert dødfisk. Det kreves altså ikke attestasjon av rengjøring og desinfeksjon etter at en ensilasjebåt har hentet ferdig ensilert dødfisk fra anlegg i vernesonen.

Når det gjelder innspillet om kapasitetsutfordringer knyttet til attestasjon, må næringsaktørene sikre at de har dyrehelsepersonell tilgjengelig for attestasjonsoppdrag som kreves i forskriften.

3. Avsluttende merknader

I forbindelse med justeringene av forskriftsmal for ILA, har vi oppdatert vedlegg 2 med noen språklige endringer knyttet til prøveuttaket. Det er ingen materielle endringer i vedlegg 2.